ՀՀ ՇԻՐԱԿԻ ՄԱՐԶ

ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Բնակչությունը 2017թվականի ապրիլի 1-ի դրությամբ կազմում է **238600 մարդ**, որից

քաղաքային բնակչությունը՝ **139500 մարդ (58.5%)**,

գյուղական բնակչությունը՝ **99100 մարդ (41.5%)**:

ՀՀ Շիրակի մարզի տարածքը **2680 կմ²**

Համայնքների թիվը ներկայումս - **79**

Սահմանամերձ - **15**

Լեռնային - **47**

Բարձր լեռնային - **39**

Արտաքին սահմանի երկարություն -**165 կմ**

Խոշորացումից հետո **42** համայնք և բնակավայր **131** ,

խոշորացման են ենթակա **34** համայնք:

Շիրակի ՀՆԱ

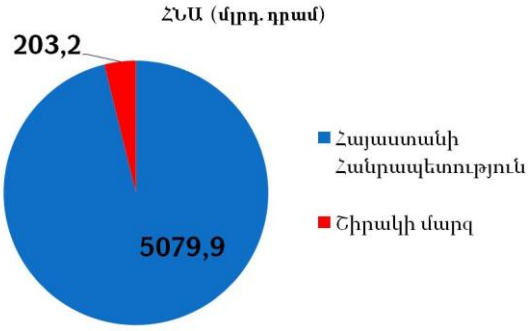

Հայաստանի Հանրապետության ՀՆԱ-ն 2016 թվականին

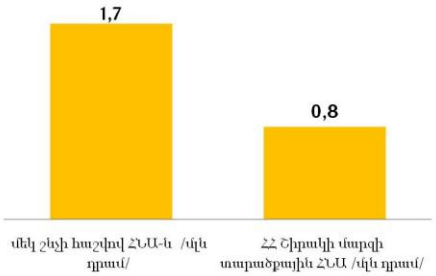

- ՀՀ Շիրակի մարզում ապահովվել է մեկ շնչի հաշվով ՀՆԱ-ի 48%-ը:
- Հայաստանի Հանրապետության ՀՆԱ-ում ՀՀ Շիրակի մարզի մասնաբաժինը 2016 թվականին կազմել է 4%՝:

ՀՆԱ համեմատությունը համադրելի մարզերի հետ

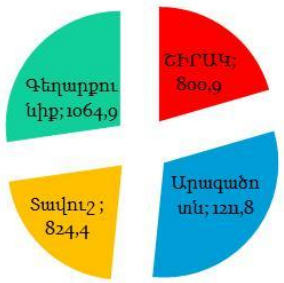

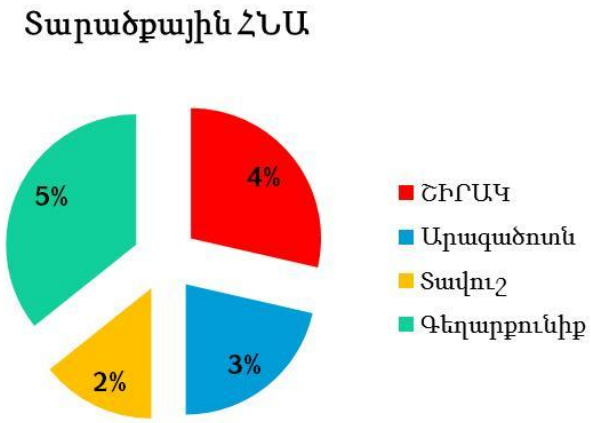

2016թ.-ին ՀՀ Շիրակի մարզի տնտեսության հիմնական հատվածների տեսակարար կշիռները ՀՀ համապատասխան ճյուղերի ընդհանուր ծավալում կազմել են.

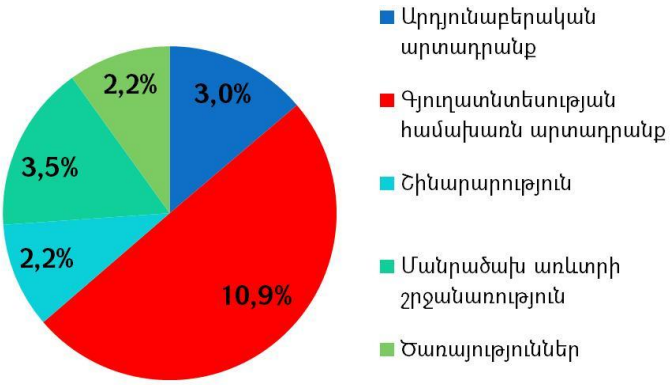

	Արդյունաբերական արտադրանք	*գյուղատնտեսության համախառն արտադրանք*	*շինարարություն*	*մանրածախ ռևտրի շրջանառություն*	*ծառայություններ*
Հայաստան, բացարձակ արժեք, մլն ՀՀ դրամ	1,342,700.1	1,001,200	481,496.9	1,313,998.1	1,144, 605.3
Շիրակ	**3.0% ՝ 40,668.6 մլն դրամ**	**10.9%՝ 109.5 մլրդ դրամ**	**2.2%՝ 10,768.7 մլն դրամ**	**3.5%՝ 46,525.20 մլն դրամ**	**2.2%՝ 24,984 մլն դրամ**

ՀՀ Շիրակի մարզում գործում են

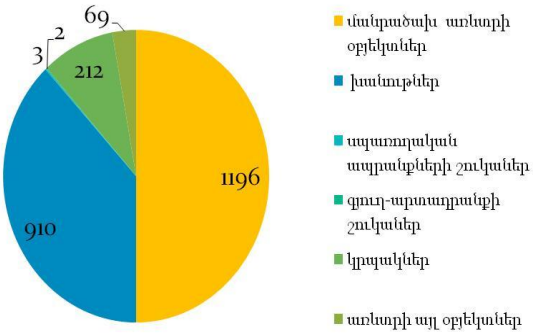

Մանրածախ առևտրի օբյեկտներ **1196**, այդ թվում խանութներ՝ **910**,
սպառողական ապրանքների շուկաներ՝ **3**,
գյուղ-արտադրանքի շուկաներ՝ **2**,
կրպակներ՝ **212**
Առևտրի այլ օբյեկտներ՝ **69**:

Մանրածախ առևտրի շրջանառությունը կազմել **է 47.6 մլրդ դրամ**, /նախորդ տարի՝ **1247** առևտրի օբյեկտներ**,** մանրածախ առևտրի շրջանառությունը՝ **46.5 մլրդ դրամ/**, բնակչությանը մատուցված ծառայությունների ծավալը կազմել է **21.2 մլրդ դրամ, /**նախորդ տարի**՝ 25.1 մլրդ դրամ/**:

ՀՀ Շիրակի մարզին բաժին ընկնող եկամտային հարկի չափը

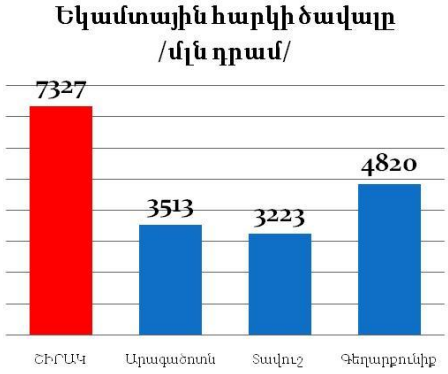

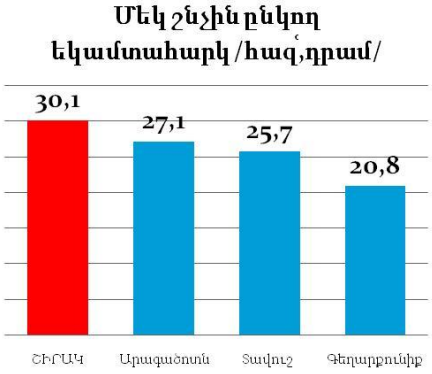

ՀՀ Շիրակի մարզում ակտիվ ձեռնարկությունների քանակը կազմում է **5853,** աշխատատեղերը **28976**:

Տնտեսավարող սուբյեկտների քանակը
2016 թվականին կազմել է **7508,**
2017 թվականի սեպտեմբերի 29-ի դրությամբ այն կազմել է **7847**, որը ավել է **339**-ով:

ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐԱՆՔԻ ԾԱՎԱԼԸ 2016 ԹՎԱԿԱՆԻՆ

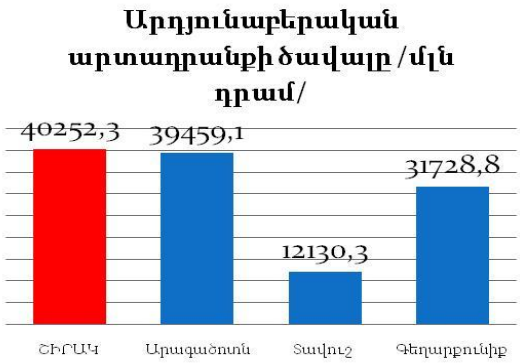

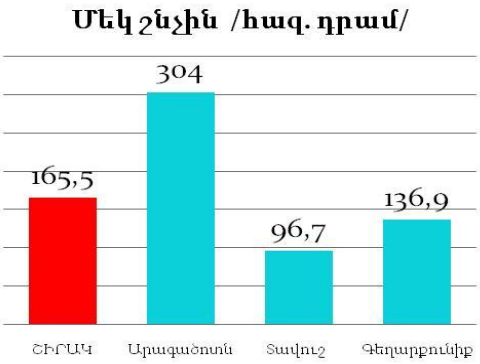

Արդյունաբերական արտադրանքի ծավալը 2016 թվականին կազմել է **40 252.3 մլն. դրամ**, մեկ շնչի հաշվարկով՝ **165.5 հազ. դրամ**:

Արդյունաբերության հիմնական ուղղությունը մշակող արդյունաբերություն՝ **31 910.1 մլն. դրամ**, որից սննդամթերքի արտադրությունը՝ **25 542.4 մլն դրամ**, խմիչքի արտադրություն՝ **2 մլրդ 592 մլն 931 հազ դրամ**, հագուստի արտադրություն՝ **1 959.2 մլն դրամ**:

ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԾԱՎԱԼԸ 2016ԹՎԱԿԱՆԻՆ

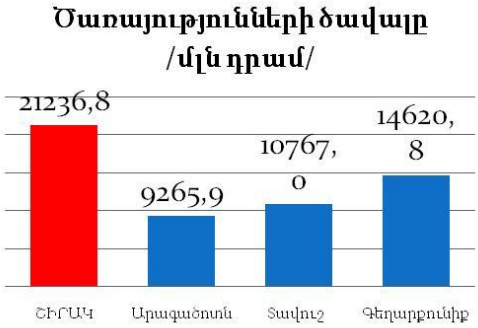

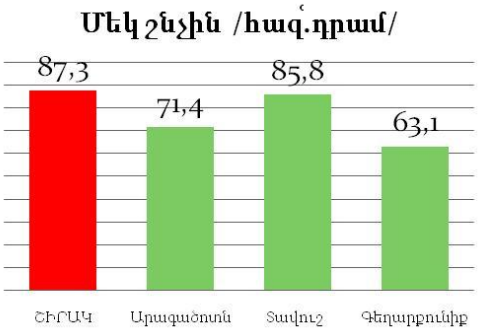

Ծառայությունների ծավալը 2016թվականին կազմել է **21236.8 մլն դրամ**,
մեկ շնչին հաշվով կազմում է **87.3 հազ. դրամ**:

Գյուղատնտեսական ոլորտ
ՀԱՄԱԽԱՌՆ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐԱՆՔԻ ԾԱՎԱԼԸ

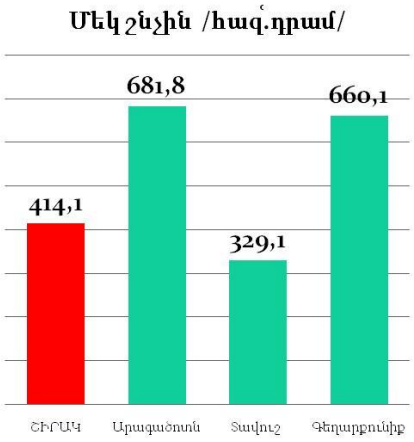

2016թվականին մարզի համախառն գյուղատնտեսության արտադրանքի ծավալը կազմել է **100.7 մլրդ դրամ**, որից մեկ շնչին բաժին է հասնում **414.1 հազ. դրամ**:

Մարզի ֆերմերային տնտեսություն

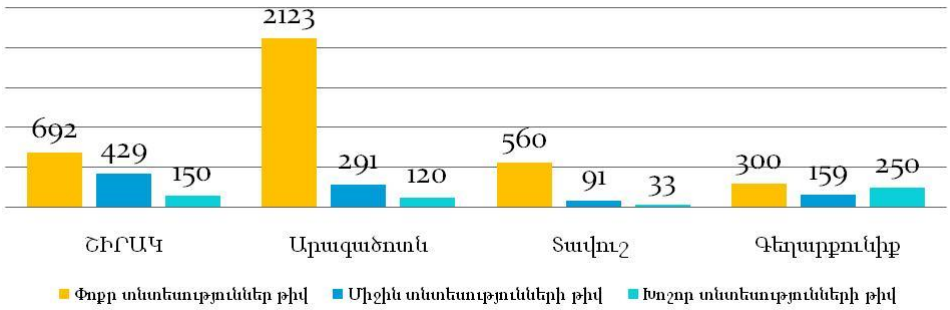

Մարզի գյուղատնտեսությունում արդիական տեխնոլոգիաների ներդրում

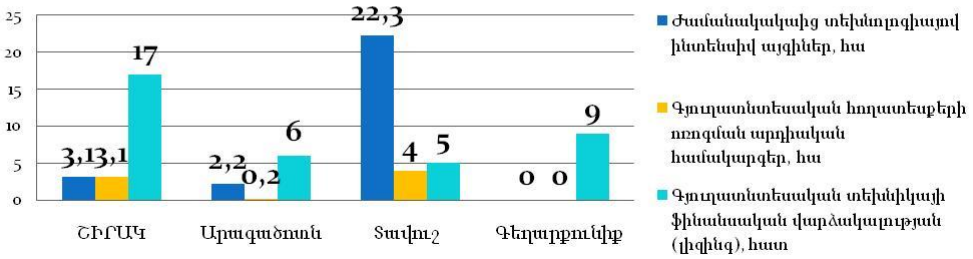

Գյուղատնտեսական նշանակության հողերի հաշվեկշիռ և օգտագործում

Հ/Հ	Հողատեսքը	Հա
1	Գյուղատնտեսական	210934.5
2	Բնակավայրի	16347.7
3	Արդյունաբերական և ընդերքօգտագործման և այլ արտադրական	3891.8
4	Էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմունալ ենթակառուցվածքներ	2047.1
5	Հատուկ պահպանվող	23391.5
6	Հատուկ նշանակության	3227.5
7	Անտառային	4405.3
8	Ջրային	3781.7
	Ընդամենը	268027

Գյուղատնտեսական նշանակության հողեր, *որից*	/հա/	/%/
	210934.5	38.3
Վարելահող	78160.3	70.5
Խոտհարք	9697.7	44.1
Արոտ	112124.7	19.7
Բազմամյա տնկարկ	534	100
Այլ հողատեսքեր	10417.8	-

Հիմնական գյուղատնտեղական մշակաբույսերի ցանքատարածություններ

Հ/Հ	Մշակաբույսի անվանումը	Ցանքատարածություն /հա/			
		2016թ.	2017թ.	2017թ. 2016թ-ի նկատմամբ +/-	2017թ. 2016թ-ի նկատմամբ %
1	Հացահատիկ	48517	41996	-6521	86.5
	Այդ թվում՝ *աշնանացան ցորեն*	27367	21729	-5638	79.4
	գարնանացան գարի	21150	20267	-883	95.8
2	Կարտոֆիլ	4568	3721	-847	81.4
3	Բանջարեղեն	1900	1758	-142	92.5
4	Կերային մշակաբույսեր	15651	12980	-2671	82.9
5	Տեխնիկական մշակաբույսեր	129	171	+42	132
	Ընդամենը	70765	60626	-10139	85.6

Գարնանացանի աջակցության ծրագրեր.

Սերմացուի տեսակը	Ֆոնդ /տոննա/	Իրացվել է /տոննա/
Գարնանացան ցորեն	10	3.96
Գարնանացան գարի	280	176.95
Կորնգան	63	17.6
Առվույտ	3.3	1.402
Ոլոռ	4	4

Պետական աջակցության ծրագրեր

Պարարտանյութի տեսակը	Ֆոնդ /տոննա/	Իրացվել է /տոննա/
Ազոտական	6500	5691.5
Ֆոսֆորական	80	36.85
Կալիումական	100	14.3
Դիզելային վառելիք /լիտր/	990 000	482 500

Նոր մշակաբույսերի մշակություն

Մշակաբույսը	Տարածությունը /հա/
Հնդկացորեն	227.2
Կտավատ	162
Ոլոռ	29
Ոսպ	10
Սիսեռ	45
Չաման	35

Բերքահավաքի ամփոփ տվյալները

Մշակաբույսի անվանումը	Ցանքատարածություն /հա/			Միջին բերք /ց/			Համախառն բերք /տ/		
	2015թ.	2016թ	2017թ	2015թ.	2016թ.	2017թ. /կանխատեսվող/	2015թ.	2016թ.	2017թ. /կանխատեսվող/
Հացահատիկ	46665	48517	41996	32.4	33.1	14.3	151238	157000	60000
Կարտոֆիլ	4384	4568	3721	260.1	259	250.5	114023	117997	95000
Բանջարեղեն	1729	1900	1758	319.4	298.8	295	55236	56614	52000

Անասնագլխաքանակի համատարած հաշվառում՝ 2016-2017թթ. (/հազ. գլուխ/)

	2016թ.	2017թ.	Աճ/նվազում (+/-)
Խ.ե.կ.	107910	100964	**-6946**
Որից՝ կովեր	49664	47398	**-2266**
Խոզեր	14771	18666	**+3895**
Ոչխարներ և այծեր	93503	83388	**-10115**

Զարգացման և ներդրումային ծրագրեր

ՀՀ Շիրակի մարզից «Սոցիալական ներդրումների և տարածքային զարգացման ծրագրին» թվով 34 մասնակցության հայտ են ներկայացվել՝ գյուղատնտեսության, տեղեկատվական տեխնոլոգիայի, զբոսաշրջության, էներգախնայող և վերականգնվող էներգետիկայի ոլորտներում, մասնավորապես.

- Գյուղմթերքի վերամշակման արտադրամասերի ստեղծում:
- Գյուղմթերքի փաթեթավորման և պահպանման համար պահեստային և սառնարանային տնտեսությունների ստեղծում:
- Լեռնային արոտավայրերի և մարգագետինների մակերեսային բարելավում, ջրարբիացում:

- Մեքենատրակտորային և հացահատիկի զտման կայանների հիմնում:
- Ոռոգման միջհամայնքային և ներհամայնքային համակարգերի կառուցում և նորոգում:
- Սպանդանոցի կառուցում:
- Այգեգործության և բուսաբուծության զարգացում:

Երկրորդ փուլով ընտրվել են 18 ծրագիր, մասնավորապես.

- Զտման և ախտահանման կայանների հիմնում:
- Ոռոգման միջհամայնքային և ներհամայնքային համակարգերի կառուցում և նորոգում:
- Արևային ֆոտովոլտային կայանների հիմնում՝ 260կՎտ հզորությամբ:
- Այգեգործության և բուսաբուծության զարգացում:
- Գյուղմթերքի փաթեթավորման և պահպանման համար պահեստային և սառնարանային տնտեսությունների ստեղծում:

  Ընդհանուր բյուջեն կազմում 2.9 մլրդ դրամ

Ամասիա, Աշոցք, Արփի և Սարապատ խոշորացված համայնքների կողմից Հայաստանի տարածքային զարգացման հիմնադրամին ներկայացված ծրագրերից արդեն ունենք **հաստատված 4 ծրագրեր**, որոնք ուղղված են գյուղատնտեսության ոլորտի աջակցությանը և ճանապարհների սպասարկման ու կոմունալ ծառայությունների բարելավմանը՝ տեխնիկական վերազինման ճանապարհով:

Ընդհանուր բյուջեն կազմում է 739.11 մլն. դրամ կամ 1.5 մլն. ԱՄՆ դոլար:

Արդյունքները և ազդեցությունը

Բերքատվության աճ /29230 ցենտներ/

Վարձակալության խնայողություն /22 մլն. դրամ/

Զուտ եկամուտ 1 տարում /196.8 մլն. դրամ/

Առողջապահության ոլորտ

Շիրակի մարզպետարանի ենթակայության տակ գործում են թվով **33** առողջապահական կազմակերպություններ, որոնցից **11**-ը իրականացնում են հիվանդանոցային ծառայություններ, **19**-ը ամբուլատոր պոլիկլինիկական: Մարզում գործում է նաև արյան փոխներարկման կայան, շտապ բուժական օգնության կայան, պաթոլոգոանատոմիական լաբորատորիա:

Մահճակալների թիվը	**Մահճակալների ծանրաբեռնվածություն**		**անձնակազմ**	**բժիշկ**	**Ամբուլատոր հաճախումներ**		**Ստացիոնար բուժման ընդունված հիվանդների թիվ**	
	2016	2017			2016	2017	2016	2017
611	**61%**	**58.2%**	**2.287**	**485**	**766.114**	**429.453**	**17.042**	**9.375**

Ծնունդների քանակ	
2016 սեպտեմբերի 1-ի դրությամբ	2017 սեպտեմբերի 1-ի դրությամբ
2045	1854

Պետական պատվերի ծավալը

2016 թվականին՝ **4 100 512 538** դրամ,

2017 թվականին՝ **4 045 245 615** դրամ:

Վճարովի ծառայությունների դիմաց ստացված եկամուտների գումարը

2016 թվականին՝ **618 287 300** դրամ,

2017թվականի սեպտեմբերի 1-ի դրությամբ **403 202 700** դրամ:

Համայնքների բյուջեների սեփական եկամուտների վերաբերյալ

2017թ. սեպտեմբերի 1-ի դրությամբ ՀՀ Շիրակի մարզի համայնքների բյուջեների սեփական եկամուտները կատարվել է 85.8%-ով, նախատեսված 1,291,627.4 հազ դրամ սեփական եկամուտների դիմաց փաստացի հավաքագրվել է 1,108,171.8 հազ. դրամ:

2017թ. ութ ամիսների փաստացի հավաքագրվածի աճի %-ը նախորդ տարվա՝ 2016թ. համեմատությամբ կազմում է 16.5% կամ ավել է հավաքագրվել շուրջ 156,623.7 հազ. դրամ:

Մարզպետարանը հարկերի հավաքագրման աշխատանքները արդյունավետ կազմակերպելու ուղղությամբ ձեռնարկել է հնարավոր միջոցները, որպեսզի համակողմանի աջակցություն ցուցաբերի համայնքների ղեկավարներին՝ սեփական եկամուտների հավաքագրման գործում:

Մարզի խոշորացված համայնքներում մշտապես իրականացվում են մշտադիտարկումներ բյուջեների կառավարման, անցկացվում են անալիտիկ համեմատություններ համանման համայնքների բյուջեների պլանավորման և կատարման ուղղությամբ:

Աշխատանքի շուկայի հիմնական ցուցանիշներ /հազ.մարդ/

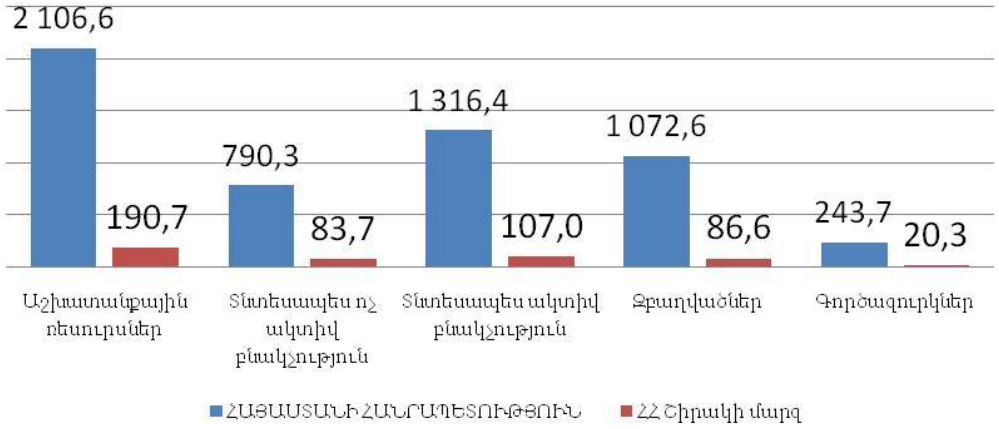

Գործազրկության մակարդակը

2016 թվականին ՀՀ Շիրակի մարզում գործազրկության մակարդակը կազմում է 19%՝ **46208** մարդ:

2016 թվականին աշխատանք փնտրողներ՝ **17237 մարդ**, նրանցից՝ գործազուրկներ՝ **14294 մարդ**, որը կազմում է **82,9%,** աշխատանքով ապահովվածների % աշխատանք փնտրողների նկատմամբ կազմում է **6,7%:**

2016թվականի ընթացքում ուսումնասիրվել է մարզի բնակչության սոցիալ վիճակը: Մարզում անապահովության գնահատման համակարգում հաշվառված նպաստառուների թիվը կազմում է **15134 ընտանիք**, որից **11515** ընտանեկան նպաստ և **3619** սոցիալական նպաստ, իսկ հրատապ դրամական օգնություն է տրամադրվել **651** ընտանիքի:

Մարզի բնակչության **40967** կենսաթոշակառուներ են, որից **19631**-ը հաշմանդամներ:

Կրթության ոլորտ

2016-2017թվականների	
Աշակերտների թիվը	30485
1-ին դասարանի աշակերտների թիվը	3195
Դպրոցահեն նախակրթարաններ	1088
Ներառական կրթություն իրականացնող ՀՀ Շիրակի մարզպետարանի ենթակայության դպրոցների թիվը աշակերտներ	24 1349
ՀՀ Շիրակի մարզում գործող մշակութային կազմակերպությունների թիվը	169

Մաքուր Հայաստան ծրագրի մասին

2017 թվականի Շիրակի մարզում 2017 թ. հուլիսի 29-ի համապետական երկրորդ շաբաթօրյակի ընթացքում արձանագրված **337** աղբանոցից՝ **35.5** հա տարածքով, փակվել է **228** աղբավայր, ենթակա է փակման **22** աղբանոց, որը կազմում է **18.3** մլն. դրամ: Աղբահանությունը իրականացվում է 48 համայնքներում, որից **19**-ը օպերատորների միջոցով:

2017թ. սեպտեմբերի 1-ի դրությամբ աղբահանության համար գանձվել է **111.3** մլն. դրամ, ծախսվել է **133.2** մլն դրամ, 83.5%:

Համայնքների և իրավաբանական անձանց միջև աղբահանության ծառայությունները իրավապայմանագրային հիմքի վրա դնելու նպատակով կազմվել է 1843 պայմանագիր, որը կազմում է 31.48%: Քաղաքային 3 համայնքներում և գյուղական 5 համայնքներում կազմվել և հաստատվել է սանիտարական մաքրման սխեմաները: